OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

KRIMINAALIPOLITIIKKA- JA
RIKOSOIKEUSOSASTO
Erityisasiantuntija Sini Nieminen

Lausunto
9.6.2025

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Valtioneuvoston U-jatkokirje eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi korruption torjunnasta sekä neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS ja sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen korvaamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 muuttamisesta (UJ 9/2025 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö toteaa asiassa kunnioittavasti seuraavan.

1 Direktiiviehdotuksen tausta ja käsittelyvaihe

Euroopan komissio antoi 3.5.2023 ehdotuksen (COM(2023)234 lopullinen) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi korruption torjunnasta sekä neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS ja sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen korvaamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 muuttamisesta (jäljempänä korruptiontorjuntadirektiiviehdotus).

Korruptiontorjuntadirektiiviehdotuksessa vahvistettaisiin säännöt, joilla ajantasaistetaan ja yhdenmukaistetaan korruptiorikosten määritelmiä ja rangaistuksia sen varmistamiseksi, että käytössä on korkeatasoisia rikosoikeudellisia välineitä korruptiorikosten torjumiseksi, korruption ehkäisemiseksi ja täytäntöönpanon tehostamiseksi. Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa, että kaikki tahallisen korruption muodot kriminalisoidaan kaikissa jäsenvaltioissa, että myös oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen näistä rikoksista ja että rikoksista määrätään tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia. Lisäksi ehdotukseen sisältyy asiaankuuluvia toimenpiteitä korruption ennaltaehkäisemiseksi ja rajat ylittävän yhteistyön helpottamiseksi. Alkuperäisen direktiiviehdotuksen sisältöä on käsitelty tarkemmin U-kirjelmässä U 48/2023 vp.

Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston rikosoikeusyhteistyöryhmässä kesäkuusta 2023 lähtien ja siitä saavutettiin neuvoston yleisnäkemys oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 13.–14.6.2024. Myös

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Suomi hyväksyi yleisnäkemyksen. Ensimmäisessä U-jatkokirjeessä 10/2024 vp on käsitelty keskeisimpiä muutoksia, joita direktiiviehdotukseen on neuvottelujen aikana neuvostossa tehty.

Euroopan parlamentin (EP) kanta ehdotuksesta hyväksyttiin 27.2.2024. Trilogineuvottelut neuvoston, EP:n ja komission välillä kanssa käynnistyivät heti Puolan puheenjohtajuuskauden alussa tammikuussa 2025. Puolan tavoitteena on saattaa neuvottelut päätökseen puheenjohtajuuskaudellaan kesäkuun aikana, ja tämänhetkisten tietojen mukaan viimeiseksi tarkoitettu poliittinen trilogi pidetään 16.6.2025. Ehdotus poliittisen yhteisymmärryksen hyväksymisestä saatetaan siten tuoda neuvoston käsiteltäväksi kesä-heinäkuun aikana 2025.

Korruptiontorjuntadirektiiviehdotus on trilogineuvottelujen aikana pysynyt monilta osin Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisena. Neuvotteluissa on kuitenkin vielä keskusteltavana keskeisiä kysymyksiä, mutta poliittisen yhteisymmärryksen saavuttaminen Puolan puheenjohtajuuskaudella vaikuttaa mahdolliselta.

Nyt tehdyssä toisessa U-jatkokirjeessä tarkastellaan Suomen kannalta keskeisimmiksi arvioituja trilogineuvotteluissa käsiteltäviä kysymyksiä, joiden osalta on katsottu tarpeelliseksi täydentää aikaisempia kantoja. Oikeusministeriö keskittyy tässä lausunnossa erityisesti neuvotteluissa toisen U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen tapahtuneisiin muutoksiin.

2 Kompromissiehdotukset Suomen kannalta keskeisimmistä kysymyksistä

Virkamiehen ja korkean tason virkamiehen määritelmä

Trilogineuvotteluissa Suomelle on ollut merkityksellinen 2 artiklan sisältämä virkamiehen ja korkean tason virkamiehen määritelmä. Suomi on suhtautunut erittäin varauksellisesti erityisesti korkean tason virkamiehen määritelmään, sillä määritelmä on laaja ja kattaa muun muassa ministerit ja kansanedustajat, joiden osalta on erityistä sääntelyä perustuslaissa. Neuvotteluissa tuli huolehtia siitä, että direktiivi ei sisältäisi sääntelyä, joka on ristiriidassa perustuslain sääntelyn kanssa.

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen puheenjohtaja on jakanut päivitetyn kompromissiehdotuksen, jonka mukaan 2(2)(b) artiklan virkamiehen määritelmästä on poistettu ”tai tarjoaa julkista palvelua”. Lisäksi viittaus kansalliseen lakiin on siirretty kohdan alkuun, “any other person assigned and exercising a public service function, in accordance with national law, including those mandated by or under the authority of a public authority in Member States or third countries”. Virkamiehen määritelmää koskeva kompromissiehdotus vaikuttaa siten menneen Suomen kannalta oikeaan suuntaan. Korkean tason virkamiehen määritelmään ei ole tehty sisällöllisiä muutoksia, ainoastaan esimerkinomaisen listauksen lingvististä muotoilua on muokattu ja on nyt ”this may include” aiemman ehdotuksen ”this may include the following officials” sijaan.

Päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan 2(2)(c) artiklan virkamiehen määritelmästä on poistettu viittaus kansalliseen lakiin. Kohdan mukaan virkamiehellä tarkoitettaisiin myös henkilöä, joka on nimitetty julkiseen tehtävään ja joka hoitaa julkista tehtävää kansainvälisessä järjestössä tai kansainvälisessä tuomioistuimessa. Muotoilu olisi siten vastaava kuin komission alkuperäisessä ehdotuksessa.

Immuniteetit ja erioikeudet

Trilogineuvotteluissa Suomelle erityisen merkityksellinen on ollut immuniteetteja ja erioikeuksia koskeva 19 artikla. Neuvotteluissa tuli varmistaa, ettei direktiivi edellytä Suomen perustuslaissa tehtyjen ratkaisujen muuttamista.

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen 19 artiklaan liittyen ei ole tapahtunut muutosta. Puheenjohtajan toimittaman päivitetyn kompromissiehdotuksen saatteen mukaan EP pitää edelleen tiukasti kiinni myös omasta kannastaan suhteessa immuniteetteihin ja lisäksi EP:n mietinnön sisältämään armahdusoikeuden kieltoon, jota koskevaa artiklakirjausta ei ole lainkaan sisällytetty kompromissiehdotukseen. Puheenjohtaja toteaa ehdottaneensa EP:tä muotoilemaan johdanto-osaan kappaleen, jossa voitaisiin korostaa poliittisen kannanoton muodoin sitä, että on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota armahduspolitiikkaan. Päivitetyssä kompromissiehdotuksessa ei tuoda esille, että johdanto-osan kappale 23 säilyisi sellaisenaan, mutta ei myöskään tuoda esille, että sitä oltaisiin muokkaamassa.

Vaikutusvallan kauppaamista koskeva kriminalisointi

Tällä hetkellä yksi trilogineuvotteluissa esillä ollut keskeinen kysymys liittyy vaikutusvallan kauppaamista koskevaan kriminalisointiin (artikla 10), jota Suomessa ei kansallisesti ole vielä kaikilta osin säädetty rangaistavaksi. Suomi suhtautui varauksellisesti vaikutusvallan kauppaamista koskevaan kriminalisointiehdotukseen komission ehdottamassa muodossa. Neuvotteluissa tuli pyrkiä siihen, että rangaistavaksi säädettävä teko määriteltäisiin laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen 10 artiklaan liittyen ei ole tapahtunut muutosta ja jäsenvaltioiden enemmistö vaikuttaa olevan valmis hyväksymään artiklan kompromissiehdotuksen sisältämässä muotoilussa. Päivitetyssä kompromissiehdotuksessa johdanto-osan kappaleeseen lisättäisiin kuitenkin seuraava teksti täsmentämään oikeudetonta etua (undue advantage): tässä rikoksessa oikeudeton etu epäasiallisen vaikutusvallan käyttämiseksi käsittää erityisesti palkkiot tällaisesta edustamisesta (remuneration for these forms of representation), kun nämä toimet toteutetaan kansallisten sääntöjen vastaisesti. Puheenjohtajan jakaman päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan epäasiallista vaikuttamista (improper influence) voitaisiin mahdollisesti selventää myös vielä johdanto-osan kappaleeseen.

Lisäksi puheenjohtajan mukaan johdanto-osan kappale, jossa selvennetään välimiesten asemaa tietyissä jäsenvaltioissa, tullaan lisäämään. Välimiesten rinnastaminen virkamiehiin artiklan osalta on kompromissiehdotuksessa sisällytetty 10 artiklaan.

Muut kriminalisoinnit

Päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan varojen väärinkäyttöä koskevan 9 artiklan yleisnäkemyksessä hyväksytyt kriminalisointia rajaavat elementit (edun tavoittelu ja vahingon aiheuttaminen) on muutettu vaihtoehtoisiksi siten, että teon tulee olla rangaistava, mikäli teko tehdään virkamiehen eduksi tai toisen henkilön tai yhteisön eduksi taikka mikäli teolla vahingoitetaan asianomaisen julkisen tai yksityisen yhteisön taloudellisia etuja. Teon rangaistavuuden edellytyksenä ei saa olla molempien elementtien täyttyminen, kuten neuvoston yleisnäkemyksessä. Ehdotus on tässä muodossaan laajempi kuin komission alkuperäisessä ehdotuksessa ja EP:n mietinnössä. Artiklan tarkoittama teko vaikuttaisi tulevan osin täytetyksi virka-aseman väärinkäyttöä koskevilla säännöksillä (RL 40:7 ja 8), joissa edellytyksenä ovat jo ”jos virkamies hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä taikka aiheuttaakseen toiselle haittaa tai vahinkoa”, joten kansallinen lähtökohta on vastaavanlainen nyt ehdotetun muotoilun kanssa.

11 artikla koskien tehtävien väärinkäyttöä on päivitetyssä kompromissiehdotuksessa edelleen maymuotoinen, mutta puheenjohtajan mukaan velvoittava kriminalisointi on tärkeä EP:lle. Artiklan muuttaminen velvoittavaan muotoon voisi puheenjohtajan mukaan mahdollistaa sen, että EP tulisi muissa artikloissa vastaan, kuten Suomelle tärkeän pakollisia lisäseuraamuksia koskevan artiklan osalta. Monella jäsenvaltiolla on kuitenkin edelleen merkittäviä huolia velvoittavan 11 artiklan osalta, ja keskustelut siitä jatkuvat.

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen puheenjohtajan jakaman päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan 13 ja 13a artiklan tarkoittamien rikosten yritys tulisi kriminalisoida. Lisäksi jäsenvaltiot voisivat kriminalisoida yrityksen (may ensure) vähintään yhden 7–10 artiklan tarkoittaman rikoksen osalta. Tämä olisi edelleen muutos yleisnäkemyksessä hyväksyttyyn, sillä yleisnäkemys ei sisällä lainkaan velvoitetta kriminalisoida direktiivin tarkoittamia rikostekojen yrityksiä.

Luonnolliselle henkilölle määrättävät seuraamukset

Päivitetty kompromissiehdotus ei sisällä muutoksia U-jatkokirjeessä todettuun. Edelleenkään pakollisia lisäseuraamuksia ei lisättäisi lainkaan direktiiviin, vaan lisäseuraamuksia koskeva listaus olisi may-muotoinen, ja lista lisäseuraamuksista olisi vain esimerkinomainen. Listaus ei tämänhetkisessä muodossaan sisällä lainkaan vaalikelpoisuuden menettämistä.

Raskauttavat asianhaarat (koventamisperusteet)

Keskeinen trilogineuvotteluissa esillä oleva kysymys koskee luonnolliselle henkilölle määrättäviä seuraamuksia. Määrättäviä enimmäisrangaistuksia ollaan koventamassa siitä, mitä neuvoston yleisnäkemyksessä on hyväksytty. Julkisella sektorilla tapahtuvaa lahjontaa koskevasta rikoksesta (7 artikla) määrättävän enimmäisrangaistuksen tulee olla vähintään 5 vuotta, jos virkamies toiminnallaan laiminlyö virkavelvollisuuksiaan. Korruptiorikoksilla vaurastumista koskevasta rikoksesta (13 artikla) ja kätkemistä koskevasta rikoksesta (uusi 13a artikla) määrättävän enimmäisrangaistuksen tulee olla vähintään 4 vuotta.

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen puheenjohtajan jakaman päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan pakolliseksi koventamisperusteeksi ehdotetaan vain sitä, jos rikos on tehty osana rikollisjärjestön toimintaa. Muut koventamisperusteet on muutettu kompromissiehdotuksessa vapaaehtoisiksi.

Vanhentumisajat

Puheenjohtajan jakaman päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan 21 artiklan 2 kohdan tarkoittamiksi vanhentumisajoiksi ehdotetaan 8 vuotta. Kompromissiehdotus sisältää edelleen johdanto-osan kappaleen, ”tässä direktiivissä säädettyjä vanhentumisaikojen vähimmäismääräaikoja olisi sovellettava ainakin vakavimpiin rikoksiin, joista voidaan määrätä tietty enimmäisvankeusrangaistus.” Johdanto-osan kappale varmistaisi tulkintaa siitä, että Suomen kansalliseen vanhentumisjärjestelmään ei tulisi tehdä muutoksia. Puheenjohtajan jakaman päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan johdanto-osan kappaleen sisältö saattaa kuitenkin riippua operatiivisen osan lopullisesta muotoilusta. Oikeusministeriön tulkinnan mukaan johdanto-osan kappale selventää asian, joka pitää paikkansa muutenkin, joten johdanto-osan kappaleen poistaminen ei kuitenkaan muuttaisi tilannettamme, mutta olisi hyvä varmistus asialle.

Lisäksi vanhentumisaikoja koskevan 21 artiklan 4 kohtaan on lisätty tätä koskeva maininta siitä, että poiketen siitä, mitä 2 ja 3 kohdassa mainitaan, jäsenvaltiot voivat määrittää vanhentumisajan, joka on lyhyempi kuin kymmenen tai kahdeksan vuotta, mutta kuitenkin vähintään viisi vuotta, edellyttäen, että tällaisen vanhentumisajan kuluminen voidaan katkaista tai keskeyttää määrättyjen toimien yhteydessä.

Jäsenvaltioiden enemmistö vaikuttaisi olevan valmis hyväksymään vanhentumisaikoihin ehdotetut muutokset.

Muutokset PIF-direktiiviin (EU) 2017/1371

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen puheenjohtajan jakamaan päivitettyyn kompromissiehdotukseen on tehty PIF-direktiiviä koskevia muutosehdotuksia, joista jäsenvaltiot ovat keskustelleet vain osittain.

PIF-direktiiviin ehdotettavilla muutoksilla pyritään siihen, että PIF-direktiivin sisältämät korruptiontorjuntadirektiiviehdotuksen kanssa samankaltaiset rikokset ja niitä koskevat seuraamukset olisivat linjassa keskenään.

Koventamisperusteiksi on ehdotettu pakollisena toimimista osana rikollisjärjestön toimintaa, ja lisäksi jäsenvaltioiden tulisi valita mahdollistaa yhden tai useamman listatun koventamisperusteen ja lieventämisperusteen käyttö. Muotoilu on samanlainen kuin neuvoston hyväksymässä yleisnäkemyksessä.

PIF-direktiiviin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan korruptiontorjuntadirektiivin sisältämät sakkorangaistustasot oikeushenkilön osalta (17 art. 3 kohta) tulee olla käytössä PIF-direktiivin 4(2) ja 4(3) artiklan tarkoittamien rikosten osalta. 4(2) artikla koskee tahallista lahjuksen ottamista ja antamista ja 4(3) artikla koskee varojen väärinkäyttöä. PIF-direktiivin 7(3) artiklaan (luonnollisille henkilöille määrättävät seuraamukset) ehdotetaan muutosta, jonka myötä PIF-direktiivin 4(2) artiklassa tarkoitetuista rikoksista määrättävä enimmäisrangaistus olisi vähintään 5 vuoden vankeus, jos niistä aiheutuu merkittävää vahinkoa tai etua, ja lisäksi päivitetyn kompromissiehdotuksen mukaan ”jos virkamies toiminnallaan laiminlyö virkavelvollisuuksiaan”. Kyseinen enimmäisrangaistus olisi siten linjassa korruptiontorjuntadirektiiviehdotuksen vastaavan säännösehdotuksen kanssa.

Lisäksi PIF-direktiivin ehdotetaan muutosta 4(2) ja 4(3) artiklan tarkoittamien rikosten vanhentumisaikoihin. Vanhentumisajat nostettaisiin vastaavasti kuten korruptiontorjuntadirektiiviehdotuksessa, eli ainoastaan 4(2) ja 4(3) artiklat olisivat 8 vuoden vanhentumisajan piirissä, kun taas 3 artikla ja 4(1) artikla säilyisivät entisellään viiden vuoden vanhentumisajan piirissä.

Korruptiontorjunnasta vastaavat elimet tai organisaatioyksiköt

U-jatkokirjeen toimittamisen jälkeen puheenjohtajan toimittaman päivitettyyn kompromissiehdotukseen on lisätty 4 artiklan 3 kohtaan velvoite, jonka mukaan 4 artiklan 1 ja 2 kohdissa tarkoitettujen korruption ehkäisystä ja korruption torjunnasta vastaavien elinten tai organisaatioyksiköiden on raportoitava niiden pääasiallisista/tärkeimmistä toimistaan ja niiden tuloksista. Lisäksi yleisnäkemyksessä hyväksytty muotoilu ”voivat toimia ilman epäasianmukaista puuttumista” on muutettu muotoon ”toimivat ilman epäasianmukaista puuttumista”.

Virkamiehen virantoimituksesta pidättäminen tai siirto

Trilogineuvotteluissa on Euroopan parlamentin kannasta johtuen käyty keskustelua siitä, voitaisiinko korruptiontorjuntadirektiiviehdotukseen lisätä 23e artikla koskien virkamiehen virantoimituksesta pidättämistä tai siirtoa. Puheenjohtajan jakaman viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaan artiklan muotoilu olisi seuraava: jäsenvaltioiden **tulee harkita** (shall consider) sellaisten rikosoikeudellisten, hallinnollisten tai kurinpitomenettelyjen käyttöönottoa, joiden avulla toimivaltainen viranomainen voi tarvittaessa pidättää tässä direktiivissä tarkoitetusta rikoksesta syytetyn virkamiehen virantoimituksesta tai siirtää hänet väliaikaisesti toisiin tehtäviin, ottaen samalla huomioon syyttömyysolettaman periaatteen noudattamisen. Kyseessä ei ole velvoittava säännös, jonka myötä jäsenvaltioiden tulisi ottaa tällaisia käyttöön, vaan kyse on jäsenvaltioiden harkinnassa olevista toimista. Voidaan nostaa esille, että kansallisesti valtion virkamieslain (750/1994) 40 § sisältää säännöksen siitä, milloin virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta rikossyytteen ajaksi.

3 Ehdotuksen vaikutukset

U-jatkokirjeessä on tuotu esille korruptiontorjuntadirektiiviehdotuksen mahdollisia vaikutuksia. Oikeusministeriö täydentää vielä arviointia mahdollisten vaikutusten osalta koskien puheenjohtajan jakamaa päivitettyä kompromissiehdotusta.

Mikäli ehdotetun 9 artiklan varojen väärinkäyttöä koskevan kriminalisoinnin tulee olla rangaistava, mikäli teko tehdään virkamiehen eduksi tai toisen henkilön tai yhteisön eduksi taikka mikäli teolla vahingoitetaan asianomaisen julkisen tai yksityisen yhteisön taloudellisia etuja, sillä ei vaikuttaisi olevan kansalliseen lainsäädäntöön merkittäviä muutoksia. Artiklan tarkoittama teko vaikuttaisi tulevan osin täytetyksi virka-aseman väärinkäyttöä koskevilla säännöksillä (RL 40:7 ja 8), joissa edellytyksenä ovat jo ”jos virkamies hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä taikka aiheuttaakseen toiselle haittaa tai vahinkoa”, joten kansallinen lähtökohta on vastaavanlainen nyt ehdotetun muotoilun kanssa.

11 artiklan tarkoittama teko vaikuttaisi lähtökohtaisesti tulevan katetuksi rikoslain virka-aseman väärinkäyttöä koskevilla rangaistussäännöksillä, mutta se saattaa edellyttää myös muutosten tekemistä kansalliseen lainsäädäntöön, mikäli artiklan muotoilua muutetaan velvoittavaksi.

Ehdotettujen 13 ja 13a artiklan tarkoittamien rikosten yritysten kriminalisoiminen osalta voidaan todeta se, että kyseisten artiklojen tarkoittamat rikokset vaikuttavat lähtökohtaisesti olevan jo kriminalisoituja rahanpesua koskevien rangaistussäännösten nojalla. Rikoslain 32 luku sisältää säännökset rahanpesua koskevista rangaistussäännöksistä, ja rahanpesun yrittäminen on säädetty rangaistavaksi (RL 32:6 ja 7).

Lisäksi oikeusministeriö katsoo ehdotettua vanhentumisaikoja koskevan sääntelyn osalta, että jo nykyisin on tulkittavissa, että Suomen järjestelmä on hyväksyttävä, jossa tietyt rikokset jaetaan perustekomuotojen lisäksi törkeisiin ja/tai lieviin tekomuotoihin, ja josta seuraa se, että vanhentumisajat voivat olla keskenään eri mittaisia riippuen rikoksen tekomuodosta. Asiaa koskevalla johdanto-osan kappaleella tämä tulkinta oikeusministeriön käsityksen mukaan vain vahvistettaisiin. Tällöin muutoksia kansallisen vanhentumisjärjestelmän peruslähtökohtiin ei tulisi tehtäväksi.

Ehdotettu 4 artiklan 3 kohtaan lisätty velvoite korruption ehkäisystä ja korruption torjunnasta vastaaville elimille tai organisaatioyksiköille raportoida niiden pääasiallisista/tärkeimmistä toimistaan ja niiden tuloksista saattaa lisätä näille elimille tai organisaatioyksiköille uusia raportointivelvoitteita. Ehdotuksen vaikutusta on kuitenkin haastavaa arvioida tarkemmin, sillä lisätystä kohdasta ei selviä kuinka usein, mille taholle ja missä muodossa tällainen raportointi tulisi tehdä.

4 Oikeusministeriön kanta

Oikeusministeriön kanta on sama kuin valtioneuvoston. Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksen direktiiviehdotukseen aikaisemmin eduskuntakirjelmissä U 48/2023 vp ja UJ 10/2024 vp, joita valtioneuvosto täydentää U-jatkoselvityksellä seuraavasti osallistuakseen direktiiviehdotuksen neuvotteluihin:

Valtioneuvosto katsoo, että direktiiviehdotus on trilogineuvottelujen aikana pysynyt monilta osin Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisena. Siltä osin kuin Euroopan parlamentin kannat ovat aiheuttaneet muutoksia direktiiviehdotukseen, valtioneuvosto katsoo, että saavutetut kompromissit vastaavat monilta osin Suomen neuvottelutavoitteita.

Suomelle tärkeimpänä neuvottelutavoitteena on edelleen se, ettei direktiiviin sisällytettäisi Suomen perustuslain kannalta ristiriidassa olevaa sääntelyä, ja viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaan tämä neuvottelutavoite on valtioneuvoston arvion mukaan onnistuttu turvaamaan.

Valtioneuvosto pyrkii edelleen direktiivin jatkoneuvotteluissa siihen, ettei virkamiehen määritelmää laajennettaisi siitä mitä neuvoston yleisnäkemyksessä on hyväksytty. Valtioneuvosto katsoo, että virkamiehen määritelmää koskevaa kompromissiehdotusta tulee vielä tarkastella erityisesti tehtävien väärinkäyttöä koskevan kriminalisointivelvoitteen näkökulmasta (11 artikla), mikäli ehdotettu muuttuisi pakolliseksi kriminalisointivelvoitteeksi.

Valtioneuvosto huomioi, että direktiiviehdotuksen sisältämä vaikutusvallan kauppaamista koskeva kriminalisointi on trilogineuvotteluiden yhteydessä laillisuusperiaatteen edellyttämän sääntelyn tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden näkökulmasta muuttunut Suomen neuvottelutavoitteiden kannalta epäselvemmäksi. Jatkoneuvotteluissa pyritään edelleen siihen, että vaikutusvallan kauppaamista koskeva kriminalisointi olisi mahdollisimman täsmällinen. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että kompromissiehdotus on riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen niin, että se on hyväksyttävissä.

Valtioneuvosto pyrkii direktiivin jatkoneuvotteluissa ratkaisuun, jossa välimiehiä ei rinnastettaisi virkamiehiin vaikutusvallan kauppaamista koskevan kriminalisoinnin osalta. Valtioneuvosto katsoo, että Suomi voi kuitenkin hyväksyä rinnastamisen osana kokonaiskompromissia.

Koventamisperusteiden osalta valtioneuvosto katsoo, että järjestäytynyttä rikollisuutta koskevan pakollisen koventamisperusteen osalta puheenjohtajan esittämä kompromissiehdotus on hyväksyttävissä, eikä se edellyttäisi muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Valtioneuvosto pyrkii direktiivin jatkoneuvotteluissa ensisijaisesti ratkaisuun, jossa ilmoitusvelvollista koskeva koventamisperuste ei tule pakolliseksi ja toissijaisesti ratkaisuun, joka on yhdenmukainen rahanpesun torjumista rikosoikeudellisin keinoin koskevan direktiivin kanssa, eikä siten koskisi ilmoitusvelvollisen työntekijää eikä henkilöä, jolla on valtuus edustaa ilmoitusvelvollista.

Vanhentumisaikoja koskevan sääntelyn osalta valtioneuvosto pyrkii direktiivin jatkoneuvotteluissa ratkaisuun, joka huomioisi kansallisen lainsäädännössämme tehdyt ratkaisut eikä edellyttäisi muutosten tekemistä näihin. Valtioneuvosto katsoo, että Suomi voi kuitenkin hyväksyä vanhentumiseen liittyvät ratkaisut osana kokonaiskompromissia.

Muut direktiiviehdotukseen esitetyt muutokset ovat linjassa Suomen neuvottelutavoitteiden kanssa tai ovat muutoin hyväksyttävissä osana kokonaiskompromissia.

Valtioneuvosto pyrkii direktiivin jatkoneuvotteluissa siihen, että direktiivin sääntely ei edellytä tekemään muutoksia perustuslain sääntelyyn ja että direktiivin sääntely olisi mahdollisimman selkeää ja riittävän joustavaa kansallisen harkinnanvaran varmistamiseksi eikä sisältäisi Suomen oikeusjärjestelmän kannalta vieraita elementtejä. Valtioneuvosto muodostaa kantansa lopulliseen neuvottelutulokseen direktiiviehdotuksesta kokonaisarvioinnin perusteella.

Oikeusministeriö tarkentaa vielä ehdotettujen rangaistusasteikkojen nostojen osalta, että siltä osin kuin kompromissiehdotuksessa esitetään julkisella sektorilla tapahtuvan lahjonnan enimmäisrangaistuksen nostoa vähintään viiteen vuoteen vankeutta, tämä ei ole rikoslaissa vakiintuneesti käytetty enimmäisrangaistustaso ja se on ankarampi kuin nykyisissä julkisella sektorilla tapahtuvaa lahjontaa koskevissa rangaistussäännöksissä (RL 16:14 törkeä lahjuksen antaminen, RL 16:14 b törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle, RL 40:2 törkeä lahjuksen ottaminen, RL 40:4 a törkeä lahjuksen ottaminen kansanedustajana), joissa enimmäisrangaistustasot ovat neljä vuotta vankeutta. Direktiivin velvoite enimmäisrangaistuksen nostosta 5 vuoteen koskisivat tilanteita, joissa virkamies tahallaan laiminlyö toiminnallaan virkavelvollisuuksiaan (where the act to be performed by the official is in breach of that official’s duties). Oikeusministeriö katsoo, että lahjonnassa julkisella sektorilla, jossa on kyse siitä, että virkamies laiminlyö tahallaan toiminnallaan virkavelvollisuutensa, voidaan katsoa olevan kyse erityisen moitittavasta teosta, joka on rangaistavaa myös omana rikoksenaan rikoslain 40 luvun 9 §:ssä säädetyn virkavelvollisuuden rikkomisen mukaan. Kun otetaan huomioon lisäksi lahjusrikossäännösten tavoitteet ja niiden rikkomisen merkitys yhteiskunnassa vallitsevaan luottamukseen suhteessa julkisen sektorin toimijoiden lainmukaiseen toimintaan, ei enimmäisrangaistuksen korottamista ole sellaisenaan pidettävä perusteettomana tai rikoslaissa omaksuttuun systematiikkaan sopimattomana. Tämän vuoksi oikeusministeriö katsoo, että kompromissiehdotuksen sisältämät enimmäisrangaistusten nostot ovat hyväksyttävissä osana kokonaiskompromissia.